

Цінова політика держави та правове регулювання цін та ціноутворення

*Луцик А.С., студентка гр.Ю-96 юридичного факультету СумДУ
Науковий керівник - Шапіро В.С., асистент кафедри АГПФЕБ СумДУ*

Верховна Рада України ухвалила нову редакцію Закону «Про ціни і ціноутворення» від 21 липня 2012р. № 5007-VI. Як передає кореспондент УНІАН, за дане рішення проголосували 263 із 411 народних депутатів України, зареєстрованих в сесійній залі [1, с.64].

Цей закон визначає основні засади цінової політики і регулює відносини, що виникають у процесі формування, встановлення та застосування цін, а також здійснення державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення.

Відповідно до ст.10 Закону про ціни в Україні встановлено два види цін у залежності від способу їх формування: вільні та державні регульовані ціни. За загальним правилом, закріпленим у ст.11 цього Закону, вільними є усі ціни, які не є державними регульованими. Їх встановлюють продавці товарів (робіт, послуг) самостійно. Тож виробникам та продавцям товарів, щодо яких встановлено вільні ціни, перейматися Законом про ціни не варто. Потрібно лише спостерігати за тим, щоб їхній товар несподівано не став предметом цінового регулювання .

Які саме товари підлягають державному регулюванню? Законом №5007-VI не встановлено вичерпного переліку, але передбачено, що державні регульовані ціни запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість, а також на товари, що їх виробляють суб'єкти, які мають монопольне (домінуюче) становище на ринку [3, с.13].

Щодо державного «цінопіклування», то варто зазначити, що Кабінет Міністрів України, органи виконавчої влади послідовно вживають заходів щодо забезпечення соціальних гарантій населенню, насамперед малозабезпеченим сім'ям, шляхом запровадження системи компенсаційних виплат у зв'язку із зростанням цін та індексації грошових доходів соціально-економічних груп населення .

На сьогодні можна виділити два основних шляхи перекладення на бюджет питання усунення негативних наслідків для малозабезпечених верств населення, які можуть виникнути у результаті існування високих цін на певні товари. Ці шляхи відповідно до Закону про ціни такі:

- запровадження системи компенсаційних виплат у зв'язку із зростанням цін та індексації грошових доходів соціально-економічних груп населення (ст.9);

- відшкодування за рахунок коштів відповідних бюджетів суб'єктам господарювання різниці між економічно обґрунтованим розміром та державною регульованою ціною (ст.15). Зрозуміло, що бюджет на цьому намагатиметься «зеконмити». Та й механізм отримання суми такого відшкодування навряд чи буде ясным та прозорим, поки держава не почне піклуватися про чесні та прозорі «правила гри» у відносинах з суб'єктами господарювання, які своїми дешевими але якісними товарами формуватимуть виборчий імідж влади [2, с.10].

Вирішення таких питань залежить від конкретних дій з боку влади, що має бути перш за все врегульовано на національному законодавстві.

Окрім встановлення державних регульованих цін існує ще й такий шлях регулювання цін як декларування зміни ціни та/або реєстрація ціни. У рамках цієї процедури суб'єкт господарювання у встановленому порядку здійснює інформування органів державного регулювання і контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення про наміри встановлення та застосування ціни, відмінної від поточної. Цей шлях відрізняється від встановлення державних цін тим, що держава, нібито не втручаючись у процес формування ціни, насправді контролює цей процес. Втручання ж відбувається тоді, коли будь-яка змінена ціна повинна бути зареєстрована.

Ключові зміни стосуються штрафних санкцій за недотримання вимог цінової політики. Закон встановлює такі адміністративно-господарські санкції стосовно підприємств: 1)

порушення вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін - вилучення необґрунтовано одержаної виручки, що становить позитивну різницю між фактичною виручкою від продажу (реалізації) товару та виручкою за цінами, сформованими відповідно до запровадженого способу регулювання (крім тих, що на постійній основі надають житлово-комунальні послуги або мають адресного споживача), та штраф у розмірі 100 відсотків необґрунтовано одержаної виручки; 2) стягнення плати за товари, які згідно із законодавством

надаються безоплатно, - штраф у розмірі 100 відсотків вартості проданих (реалізованих) товарів;
3) надання уповноваженим органам недостовірних відомостей - штраф у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; 4) невиконання приписів уповноважених органів або створення перешкод для виконання покладених на них функцій - штраф у розмірі 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Суми адміністративно-господарських санкцій зараховуються до державного бюджету [2, с.16].

Крім того, відповідно до ст.3 Закону України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» від 23.02.2012 р. № 4448-VI органам державного нагляду (контролю), їх посадовим особам забороняється здійснювати щодо фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, заходи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Виключення, що містять у собі цей та названий перед ним Закон, не дають права органами державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення перевіряти суб'єктів підприємницької діяльності, які застосовують спрощену систему оподаткування. То ж не зовсім легітимним, але допустимим виходом з ситуації є такий: товар, на який встановлено державну регульовану ціну, значно занижену у порівнянні з ринковою, продається через платника єдиного податку. При цьому усі інші учасники продажу товару кінцевому споживачеві, окрім платників єдиного податку, дотримуватимуться законодавства про ціноутворення у повному обсязі [4, с.20].

Отже з вище сказаного можна підвести висновки та все ж з'ясувати яка мета зміни старого Закону про ціни на новий?

Для відповіді на це питання слід звернути увагу на деякі деталі обох Законів. Наприклад, у Законі № 507 з чотирнадцяти статей лише дві були присвячені контролю за додержанням державної дисципліни цін та відповідальності за порушення державної дисципліни цін. Тобто контроль та відповідальність, виходячи з кількості статей у Законі № 507, займали 1/7 його частину. У Законі про ціни цим питанням з двадцяти статей присвячено п'ять, тобто 1/4 частина. І присвячена ця частина більш детальному врегулюванню питань щодо органів державного контролю (нагляду) та спостереження у сфері ціноутворення, їх основних функцій та прав, державного спостереження у сфері ціноутворення, адміністративно-господарських санкцій за порушення законодавства про ціни і ціноутворення. Тобто Закон про ціни у порівнянні із Законом № 507 більше уваги приділяє питанням контролю та штрафів. І одразу помітно, що більш врегульованою стала «каральна» функція Закону «Про ціни і ціноутворення». Також законом в Україні встановлено два види цін у залежності від способу їх формування: вільні та державні регульовані ціни та шлях регулювання цін як декларування зміни ціни та/або реєстрація ціни. Отже новий закон все ж перевершив свого попередника.

Література:

1. Закон «Про ціни і ціноутворення» ухвалили в новій редакції // Уніан економіка. – 2012. – № 5, 21 травня. – С.64-67.
2. Марцин В. С. Трансформація функцій ціни в умовах ринкових перетворень [Текст] / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5 (107). – С. 9-21.
3. Ребізант.Р.С. Аналіз Закону «Про ціни та ціноутворення»// Податкове планування. – 2013. – № 2, 3 лютого. – С.13-15.
4. Ціноутворення та контроль за ним: кому та для чого це потрібно або Огляд нового Закону про ціни // Бухгалтерія. – 2012. – № 39 (1026), 24 вересня. – С.20-23.

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства: матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 142-144.